

**Een verkennend archeologisch
inventariserend veldonderzoek (IVO) door
middel van een bureau-onderzoek en
boringen op het sportveld aan Dijkhuizen
te Ruinerwold, gemeente De Wolden (Dr.)**

G.J. de Roller

ARC-Rapporten 2007-58

Groningen
13 september 2007
ISSN 1574-6887

Colofon

Een verkennend archeologisch inventariserend veldonderzoek (IVO) door middel van een bureau-onderzoek en boringen op het sportveld aan Dijkhuizen te Ruinerwold, gemeente De Wolden (Dr.)

ARC-Rapporten 2007-58
ARC-Projectcode 2007/125

Opdrachtgever
Gemeente De Wolden
Bevoegd gezag
Provincie Drenthe, dr. W.A.B. van der Sanden
Beheer en plaats van documentatie
Archaeological Research & Consultancy

ARCHIS nummer bureau-onderzoek
24239
ARCHIS nummer booronderzoek
24242

Tekst
G.J. de Roller
Afbeeldingen
B. Schomaker
Redactie
A. Ufkes
Eindredactie
J. Schoneveld

Status
definitieve versie

Autorisatie — C.G. Koopstra

Uitgegeven door
ARC bv
Postbus 41018
9701 CA Groningen

ISSN 1574-6887

Groningen, 13 september 2007

Een recente lijst van de ARC-Rapporten is te vinden op www.arcbv.nl

1 Inleiding

1.1 Aanleiding van het onderzoek

In verband met de bouw van een school op het sportveld aan Dijkhuizen te Ruinerwold, gemeente De Wolden zullen bodemversturende ingrepen plaatsvinden. Hierdoor is voorafgaand hieraan een archeologisch onderzoek noodzakelijk. Dit is in overeenstemming met de Wet op de archeologische monumentenzorg (in werking getreden op 1-9-'07).

In opdracht van de gemeente De Wolden te Zuidwolde heeft Archaeological Research & Consultancy (ARC bv) het archeologisch onderzoek uitgevoerd. Voorafgaand aan het veldwerk is op dag maand jaar een voorbereidende bureau-studie verricht door drs. ing. G.J. de Roller. Het verkennend inventariserend veldonderzoek (IVO) door middel van een geo-archeologisch booronderzoek en waar mogelijk een aanvullende oppervlaktekartering vond plaats op 9 september 2007 door drs. ing. G.J. de Roller en B. Schomaker. Het archeologisch onderzoek is uitgevoerd conform de eisen die gesteld worden in de Kwaliteitsnorm voor de Nederlandse Archeologie (KNA), versie 3.1¹ en de Richtlijnen voor archeologisch bureau- en veldonderzoek in de provincie Drenthe.

1.2 Ligging van het onderzoeksgebied

Het onderzoeksgebied ligt aan de zuidostrand van Ruinerwold ten zuiden van de weg Dijkhuizen en ten noorden van de Havelter Aa (afb. 1).

1.3 Objectgegevens

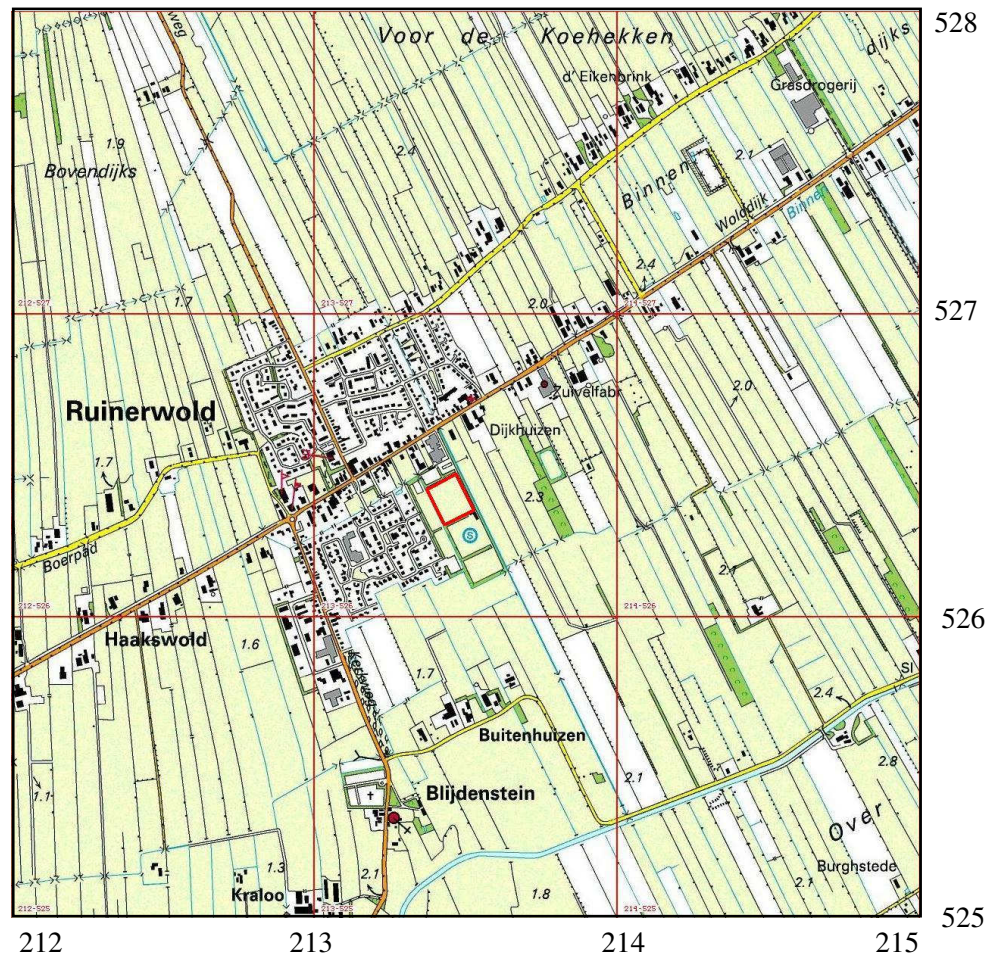
Provincie	Drenthe
Gemeente	De Wolden
Plaats	Ruinerwold
Toponiem	sportpark Dijkhuizen
Kaartblad	16H
Coördinaten	213.381/526.415 NW 213.469/526.464 NO 213.5181/526.358 ZO 213.441/526.309 ZW
Type bodem	zandgrond
Geomorfologie	dekzandvlakte

1.4 Doel van het onderzoek

Doel van het bureau-onderzoek is het verkrijgen van inzicht in bekende en de te verwachten archeologische waarden in en om het plangebied. Op basis van de verworven informatie wordt een archeologisch verwachtingsmodel voor de onderzoekslocatie opgesteld. Het inventariserend veldonderzoek (IVO) dient ertoe, het voorgestelde verwachtingsmodel te verifiëren en met veldwaarnemingen te completeren. Aan de hand van de op deze wijze verkregen gegevens wordt vastgesteld

¹De inhoud van de KNA kan worden geraadpleegd op www.sikb.nl

Legenda

— Onderzoekslocatie

Afbeelding 1 Topografische kaart van de onderzoekslocatie (omkaderd) en omgeving, voorzien van RD-coördinaten. Bron: Topografische Dienst Nederland.

of er archeologische resten in het plangebied aanwezig (kunnen) zijn, wat de potentiële aard en omvang hiervan is en of de voorgenomen werkzaamheden in het plangebied eventueel een bedreiging vormen voor het bodemarchief. Indien dit het geval is wordt geadviseerd op welke wijze hiermee in het vervolgtraject van de plannen rekening dient te worden gehouden.

In het Plan van Aanpak (PvA), opgesteld door drs. ing. G.J. de Roller zijn de volgende vraagstellingen geformuleerd:

- 1 *Is de bodemopbouw intact en hoe ziet ze eruit?*
- 2 *Zijn er archeologische resten aanwezig?*
- 3 *Wat is de aard, omvang, kwaliteit en locatie (horizontaal en verticaal) van de eventueel aanwezige archeologische resten?*
- 4 *In welke mate stemmen de resultaten overeen met het verwachtingsmodel uit het bureau-onderzoek?*

1.5 Werkwijze

Bureau-onderzoek

Voor het bureau-onderzoek wordt bronnenmateriaal uit diverse disciplines geraadpleegd en geïntegreerd tot een archeologisch verwachtingsmodel. Gegevens met betrekking tot bekende en te verwachten archeologische waarden worden onder meer ontleend aan Archis.² Voor een goede beeldvorming van de ontstaansgeschiedenis van en de bodemopbouw binnen het plangebied worden geomorfologische en bodemkundige kaarten geraadpleegd. Getracht is om informatie met betrekking tot bekende verstoringen in de bodem te achterhalen. Voor een overzicht van de historische en subrecente situatie van het plangebied is topografisch-historisch kaartmateriaal bekeken. Tenslotte zijn de resultaten van voorgaand archeologisch onderzoek – gepubliceerd in archeologische rapporten – nagetrokken op relevantie en bruikbaarheid voor het onderhavige onderzoek.

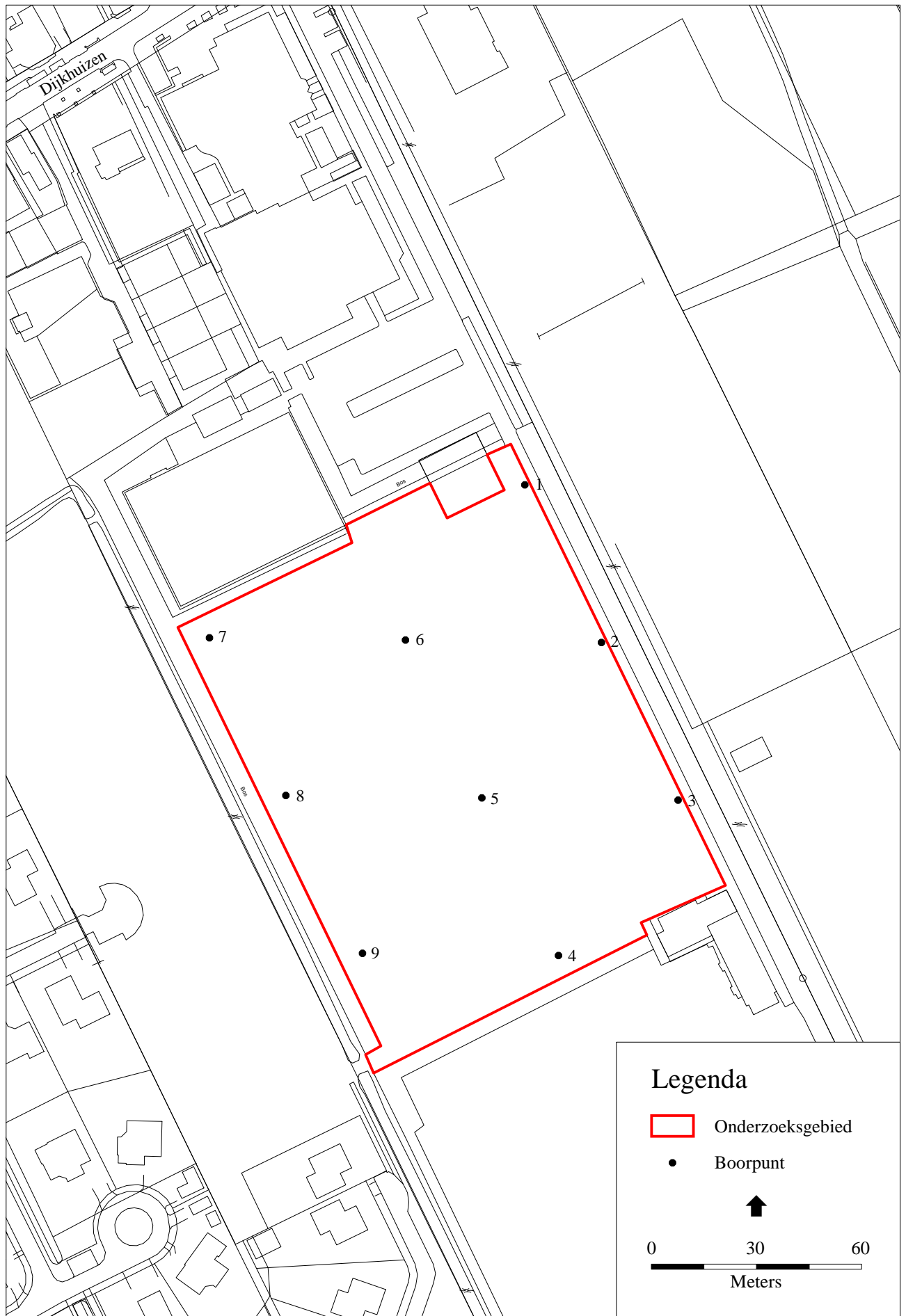
Inventariserend veldonderzoek

Conform de richtlijnen van de provincie Drenthe zijn op het onderzoeksterrein van 1,5 ha negen boringen gezet in een gelijkbenig grid van 45×45 meter (zie bijlage 1 en afb. 2). Voor het boren is gebruik gemaakt van een verlengbare edelmanboor met een diameter van 8 cm.

De boorkernen zijn zorgvuldig uitgelegd, waarbij de opeenvolgende bodemlagen precies zijn beschreven en opgemeten. Hierbij is er gelet op de aanwezigheid van archeologische indicatoren zoals aardewerkfragmenten, houtskool, fosfaatvlekken, vuursteen, natuursteen, verbrand leem en bot.

Naast het boren is, voor zover mogelijk, een oppervlaktekartering uitgevoerd, bestaande uit het aflopen van het gehele terrein en het inspecteren van allerlei ontsluitingen waaronder molshopen. De vondstzichtbaarheid was zeer slecht als gevolg van het feit dat het terrein als sportveld in gebruik is.

²Het digitale archeologische informatiesysteem voor Nederland waarvan de Archeologische Monumenten Kaart (AMK) en de Indicatieve Kaart van Archeologische Waarden (IKAW) deel uitmaken.

Afbeelding 2 Locatie van de boorpunten op het terrein. Kaart: B. Schomaker.

2 Bureau-onderzoek

2.1 Beschrijving van het onderzoeksgebied

Het onderzoeksgebied ligt op de zuidhelling van een dekzandplateau ten zuiden van de weg Dijkhuizen en ten noorden van het beekdal van de Wold Aa. De ondergrond bestaat uit dekzand, Formatie van Boxtel (De Mulder et al. 2003), waarin zich een veldpodzol heeft ontwikkeld (afb. 3). Het terrein is momenteel in gebruik als sportveld.

2.2 Bekende archeologische waarden

Uit de directe omgeving van het onderzoeksgebied zijn geen vindplaatsen of vondstmeldingen in Archis opgenomen. Ook bevinden zich geen archeologische monumenten in de nabijheid van het onderzoeksterrein. De IKAW geeft voor het gebied een lage archeologische verwachtingswaarde, die naar het westen toe hoger wordt (afb. 4).

2.3 Historische situatie

De historische kaarten geven voor Ruinerwold geen noemenswaardige bebouwing voor de periode rond 1800 (Geudeke et al. 1990). De boerderij Dijkhuizen is aanwezig en oostelijk daarvan ligt een omgracht terrein zonder bebouwing. Omstreeks 1800 is het nog een open landschap waar rond 1850 houtsingels in aanwezig zijn (afb. 5).

2.4 Gespecificeerd archeologisch verwachtingsmodel

Op basis van de bij het bureau-onderzoek verkregen informatie kan een archeologisch verwachtingsmodel voor het plangebied worden opgesteld. De ondergrond bestaat uit dekzand met vermoedelijk een intacte podzolbodem. Tijdens de ontginning van het gebied kan deze podzolbodem echter zijn aangetast. Er zijn geen bouwactiviteiten in het gebied geweest waardoor de bodemopbouw verstoord is. De aanleg van het sportveld kan wel bodemverstoring hebben veroorzaakt. De IKAW gaat uit van een lage archeologische verwachtingswaarde, dat wil in dit geval zeggen dat ze uitgaat van een aangetaste podzolbodem. Indien de podzolbodem nog intact is is er een goede kans dat zich hier archeologische resten kunnen bevinden. Een booronderzoek ter plaatse moet uitwijzen of de podzolbodem al dan niet is aangetast. Zo niet, dan zal met behulp van megaboringen en het zeven van de boorkernen worden nagegaan of er archeologische indicatoren aanwezig zijn.

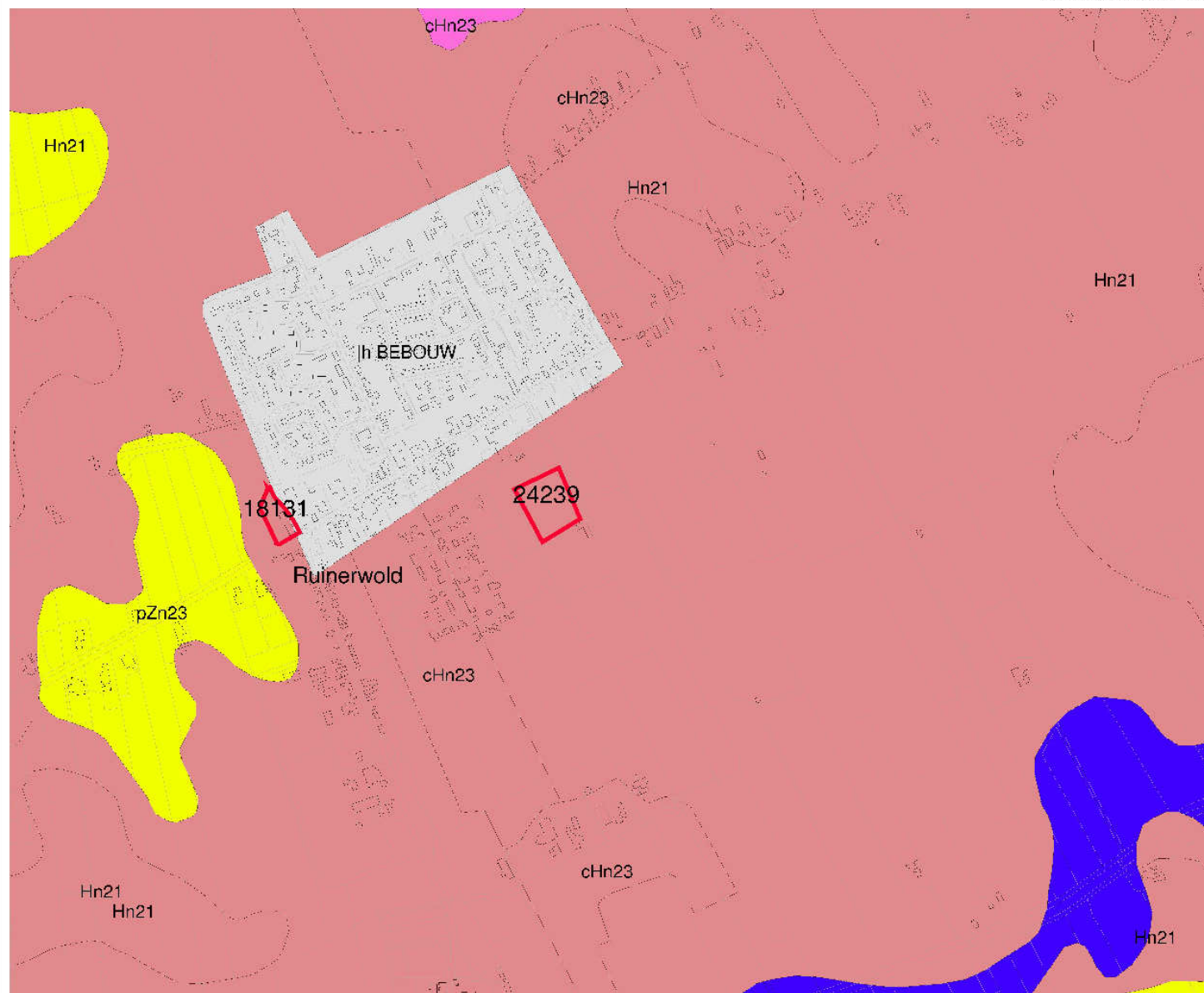
3 Inventariserend veldonderzoek

3.1 Bodemopbouw

Uit de boringen blijkt dat de bodem van onder naar boven bestaat dekzand dat is afgedekt door een vergraven laag. Het terrein is op dit moment in gebruik als sportveld en de vergraving heeft vermoedelijk plaatsgevonden tijdens de aanleg van het

214888 / 527453

Legenda

ONDERZOEKSMELDINGEN

HUIZEN

TOP10 ((c)TDN)

BODEM ((c)Alterra)

- Associaties
- Brikgronden
- Bebouwing
- Dijk, bovenlandstrook
- Dikke eerdgronden
- Fluviale afz ouder pleistoceen
- Groeve, gevangen, mijnstort
- Kalksteenverweringsgronden
- Oude rivierkleigronden
- Overige oude kleigronden
- Ondiepe keileemgronden
- Leemgronden
- Zeekleigronden
- Mariene afz ouder pleistoceen
- Niet-gerijpte minerale gronden
- Oude bewoningsplaatsen
- Rivierkleigronden
- Kalk lutumarme gronden
- Veengronden
- Moerige gronden
- Water, moeras
- Podzolgronden
- Kalkloze zandgronden
- Kalkhoudende zandgronden

0 500 m

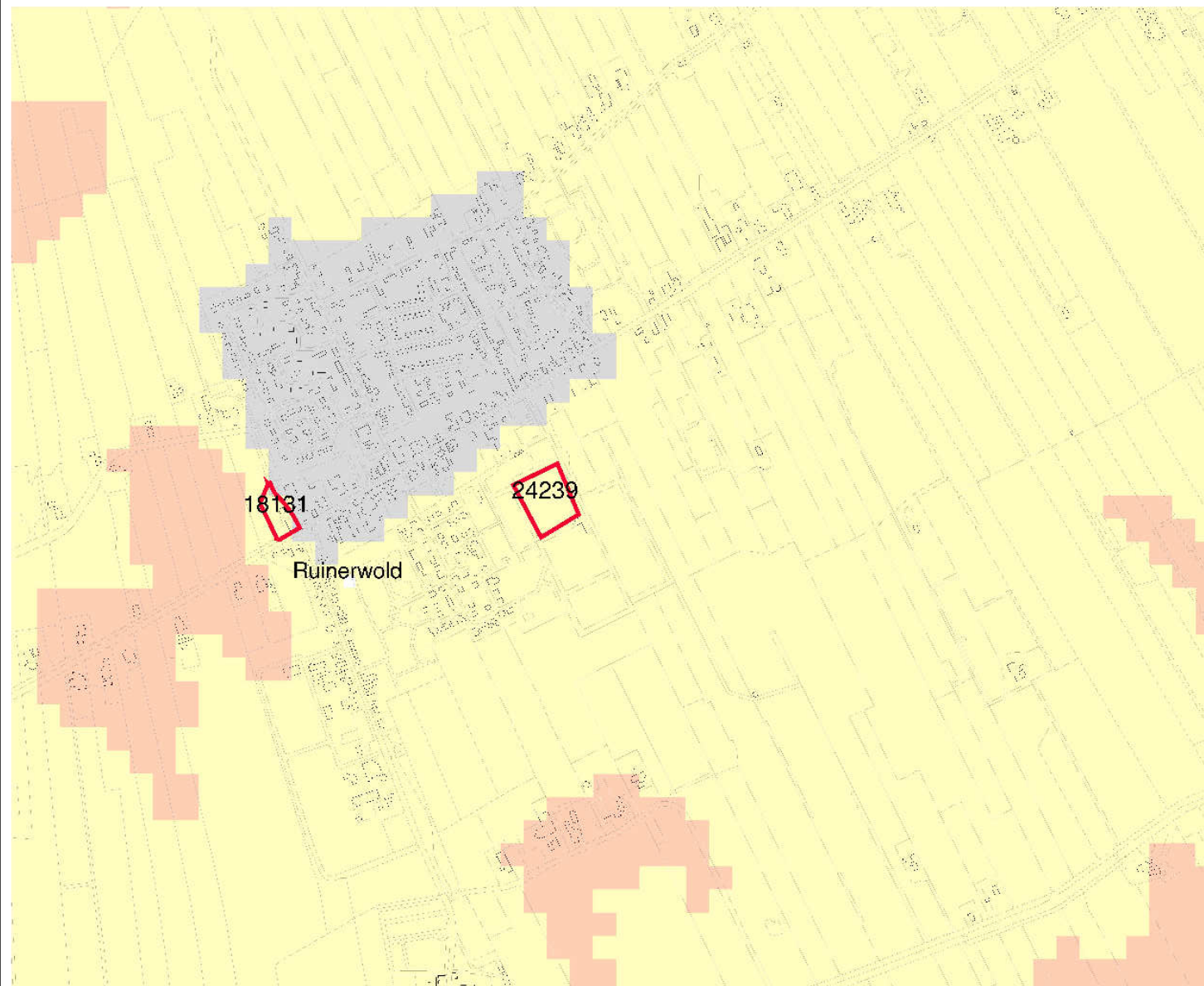

N

RACM
Archis2

212295 / 525335

214888 / 527453

212295 / 525335

Afbeelding 4 Archeologische verwachtingswaarden in de omgeving van de onderzoekslocatie, in rood met nummer 24239. Bron: Rijksdienst voor Archeologie, Cultuurlandschap en Monumenten (RACM)/Archis II, 3 september 2007.

Afbeelding 5 Uitsnede van de topografische kaart van 1850. De cirkel geeft de globale ligging van het onderzoeksgebied weer. Bron: Geudeke 1990.

sportveld. In de vergraven laag zijn nog resten zichtbaar van het oorspronkelijke podzolprofiel. De vergraven laag varieert in dikte van 60 tot 80 cm. Het maaiveld is vlak en de maaiveldhoogte ligt op 2,0m +NAP.

3.2 Vondsten

Omdat het terrein als sportveld ingebruik is is de vondstzichtbaarheid slecht. Er zijn zowel tijdens de veldkartering als in de boringen geen archeologische indicatoren aangetroffen.

4 Conclusie en aanbeveling

4.1 Conclusie

Conclusie bureau-onderzoek

De ondergrond bestaat uit dekzand met vermoedelijk een intacte podzolbodem. Tijdens de ontginning van het gebied of de aanleg van het sportveld kan deze podzolbodem zijn aangetast. Indien de podzolbodem nog intact is is er een gereede kans dat zich hier archeologische resten kunnen bevinden.

Conclusie booronderzoek

Uit het booronderzoek volgt dat er van oorsprong een podzolbodem aanwezig was maar dat deze, vermoedelijk tijdens de aanleg van het sportveld, is vergraven. Hierdoor zijn er geen *in-situ* archeologische resten meer aanwezig. De in de inleiding genoemde vraagstellingen kunnen als volgt beantwoordt worden:

- 1 *Is de bodemopbouw intact en hoe ziet ze eruit?*
De bodemopbouw is niet meer intact. Ze is vermoedelijk tijdens de aanleg van het sportveld vergraven.
- 2 *Zijn er archeologische resten aanwezig?*
Nee, er zijn geen archeologische resten aangetroffen.
- 3 *Wat is de aard, omvang, kwaliteit en locatie (horizontaal en verticaal) van de eventueel aanwezige archeologische resten?*
Door het ontbreken van archeologische resten is deze vraag niet te beantwoorden.
- 4 *In welke mate stemmen de resultaten overeen met het verwachtingsmodel uit het bureau-onderzoek?*
De resultaten komen niet overeen met het bureau-onderzoek omdat daar is uitgegaan van een mogelijk intacte bodemopbouw. De bodemopbouw blijkt echter verstoord te zijn, hetgeen overeenkomt met de lage verwachtingswaarde op de IKAW.

4.2 Aanbeveling

Omdat de bodemopbouw binnen het onderzoeksgebied verstoord is en er geen archeologische indicatoren zijn aangetroffen is er vanuit archeologisch oogpunt geen bezwaar tegen de voorgenomen plannen om hier een school te bouwen.

Wanneer bij de uitvoering onverhoopt grondsporen en/of vondsten worden aangetroffen, dient hiervan direct melding te worden gemaakt bij de provinciaal archeoloog, dr. W.A.B. van der Sanden, Drents Plateau, Stationsstraat 11, 9401 KV Assen (tel. 0592-305932, mobiel 06-22662601; w.sanden@drentsplateau.nl).

Literatuur

Geudeke, P.W., K. Zandvliet & L. Balk, 1990. *Grote Historische Atlas van Nederland 1:50.000, 2 Noord-Nederland 1851–1855*. Groningen.

Mulder, E.F.J. de et al., 2003. *De ondergrond van Nederland*. Groningen/Houten.

Bijlage 1 Boorstaten

De volgende afkortingen worden in de boorstaten gebruikt.

grondsoort (onderdeel lithologie)			
Z	zand	humus (onderdeel lithologie)	
		h2	matig humeus
bijmengsel (onderdeel lithologie)			
s1	zwak siltig		

---

boring 1 *RD-X: 213.470. RD-Y: 526.461. Boormethode: edelmanboring.*

<i>diepte lithologie</i>	<i>kleur</i>	<i>grens</i>	
80 Zs1h2	grijsbruin	scherp	<i>Vlekken: matig gevlekt, licht geel. Bodemkundige interpretaties: vergraven.</i>
100 Zs1	licht geel	beëindigd	<i>Bodemhorizont: C. Zandmediaanklasse: zeer fijn. Zand sortering: goed. Geologische interpretaties: dekzand.</i>

---

boring 2 *RD-X: 213.494. RD-Y: 526.417. Boormethode: edelmanboring.*

<i>diepte lithologie</i>	<i>kleur</i>	<i>grens</i>	
70 Zs1h2	grijsbruin	scherp	<i>Vlekken: matig gevlekt, licht geel. Bodemkundige interpretaties: vergraven.</i>
100 Zs1	geel	beëindigd	<i>Bodemhorizont: C. Zandmediaanklasse: zeer fijn. Zand sortering: goed. Geologische interpretaties: dekzand.</i>

---

boring 3 *RD-X: 213.511. RD-Y: 526.379. Boormethode: edelmanboring.*

<i>diepte lithologie</i>	<i>kleur</i>	<i>grens</i>	
60 Zs1h2	grijsbruin	scherp	<i>Vlekken: matig gevlekt, licht geel. Bodemkundige interpretaties: vergraven.</i>
70 Zs1h2	grijszwart	scherp	
100 Zs1	grijsgeel	beëindigd	<i>Bodemhorizont: C. Zandmediaanklasse: zeer fijn. Zand sortering: goed. Geologische interpretaties: dekzand.</i>

---

boring 4 *RD-X: 213.483. RD-Y: 526.334. Boormethode: edelmanboring.*

<i>diepte lithologie</i>	<i>kleur</i>	<i>grens</i>	
60 Zs1h2	grijsbruin	scherp	<i>Vlekken: matig gevlekt, licht geel. Bodemkundige interpretaties: vergraven.</i>
80 Zs1	geel	beëindigd	<i>Bodemhorizont: C. Zandmediaanklasse: zeer fijn. Zand sortering: goed. Geologische interpretaties: dekzand.</i>

---

boring 5 *RD-X: 213.456. RD-Y: 526.375. Boormethode: edelmanboring.*

<i>diepte lithologie</i>	<i>kleur</i>	<i>grens</i>	
100 Zs1h2	grijsbruin	scherp	<i>Vlekken: matig gevlekt, licht geel. Bodemkundige interpretaties: vergraven.</i>
120 Zs1	geel	beëindigd	<i>Bodemhorizont: C. Zandmediaanklasse: zeer fijn. Zand sortering: goed. Geologische interpretaties: dekzand.</i>

---

boring 6 *RD-X: 213.437. RD-Y: 526.423. Boormethode: edelmanboring.*

<i>diepte lithologie</i>	<i>kleur</i>	<i>grens</i>	
70 Zs1h2	grijsbruin	scherp	<i>Vlekken: matig gevlekt, licht geel. Bodemkundige interpretaties: vergraven.</i>
80 Zs1	geel	beëindigd	<i>Bodemhorizont: C. Zandmediaanklasse: zeer fijn. Zand sortering: goed. Geologische interpretaties: dekzand.</i>

---

boring 7 *RD-X: 213.389. RD-Y: 526.420. Boormethode: edelmanboring.*

<i>diepte lithologie</i>	<i>kleur</i>	<i>grens</i>	
60 Zs1h2	grijsbruin	scherp	<i>Vlekken: matig gevlekt, licht grijs. Bodemkundige interpretaties: vergraven.</i>
80 Zs1	geel	beëindigd	<i>Bodemhorizont: C. Zandmediaanklasse: zeer fijn. Zand sortering: goed. Geologische interpretaties: dekzand.</i>

---

boring 8 *RD-X: 213.415. RD-Y: 526.378. Boormethode: edelmanboring.*

<i>diepte lithologie</i>	<i>kleur</i>	<i>grens</i>	
70 Zs1h2	grijsbruin	scherp	<i>Vlekken: matig gevlekt, licht geel. Bodemkundige interpretaties: vergraven.</i>
90 Zs1	geel	beëindigd	<i>Bodemhorizont: C. Zandmediaanklasse: zeer fijn. Zand sortering: goed. Geologische interpretaties: dekszand.</i>

boring 9 *RD-X: 213.429. RD-Y: 526.337. Boormethode: edelmanboring.*

<i>diepte lithologie</i>	<i>kleur</i>	<i>grens</i>	
60 Zs1h2	grijsbruin	scherp	<i>Vlekken: matig gevlekt, licht geel. Bodemkundige interpretaties: vergraven.</i>
80 Zs1	geel	beëindigd	<i>Bodemhorizont: C. Zandmediaanklasse: zeer fijn. Zand sortering: goed. Geologische interpretaties: dekszand.</i>